

SINT-MAARTENINSTITUUT

CAHIER-REEKS OVER INFORMATICATOEPASSINGEN

NETWERKEN & IT

5 NIT

Cahier 1D: ICT: de juridische aspecten Beheer van Computersystemen en Netwerken

Samenvatting

Deze cursus werd ontwikkeld met \LaTeX en is bestemd voor de leerlingen van het voorlaatste jaar **Netwerken & IT** van het **Sint-Maarteninstituut (SMI3)** te Aalst. Het maakt deel uit van de reeks **cahier-reeks over informaticatoepassingen** met diverse cursussen in ontwikkeling over informaticatoepassingen voor schoolgebruik.

Deze cursus is samengesteld op basis van tientallen jaren lespraktijk op school, aangevuld met diverse bronnen (internet, boeken, tijdschriften). In de mate van het mogelijk zijn telkens de correcte bronvermeldingen, in toepassing van het auteursrecht, opgenomen. Eventuele vergetelheden mogen de auteur via de school gemeld worden.

De cursus is auteursrechtelijk beschermd door de Creative Commons licentie - versie "Naamsvermelding -NietCommercieel -GelijkDelen 4.0 Internationaal (CC BY-NC-SA 4.0)", zoals beschreven in <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.nl> en voorgesteld door .

In de tabel hieronder vind je de verschillende aanpassingen sinds de eerste versie.

Datum	Aanpassing
2023-02-09	Afronden van de versie van vorig jaar voor eerste publicatie

Inhoudsopgave

I	De kennismaking met juridische aspecten	I-1
1	Inleiding	I-3
1.1	Situering van dit onderwerp	I-3
1.2	Basisbegrippen	I-3
2	De licentie	I-9
2.1	De software licenties	I-9
2.1.1	Situering van dit cursusdeel	I-9
2.1.2	Het verschil tussen licentie en octrooi	I-9
2.1.3	De mogelijke licenties voor software	I-11
2.1.3.1	Publiek domein	I-12
2.1.3.2	Permissieve licenties	I-12
2.1.3.3	LGPL	I-12
2.1.3.4	Copyleft	I-12
2.1.3.5	Proprietary software	I-12
2.1.3.6	Eigen licentiesysteem	I-13
2.1.4	Welke licentie kan ik gebruiken voor mijn code?	I-13
2.1.5	De Creative Common licenties	I-14
2.1.6	De casestudy: Microsoft 365 licentie-overzicht.	I-16
3	Van idee tot publicatie: waarmee rekening houden?	I-17
3.1	De auteursrechten	I-17
3.1.1	Wat is het auteursrecht?	I-17
3.1.2	Wat moet je doen?	I-17
3.1.3	Illegaal downloaden: de situatie per land	I-18
3.2	De naburige rechten	I-20
3.3	Het citaatrecht	I-21
3.3.1	Algemene regels	I-21
3.3.2	Het informatief citaatrecht	I-21
3.4	Het portretrecht	I-22
3.5	De schending van de eer of waardigheid/goede naam	I-24
3.6	Hoe gebruik je deze begrippen?	I-25
3.6.1	De achtergrondmuziek in je computerwinkel	I-25
3.6.2	De vergoeding voor fotokopieën	I-25
3.6.3	Reklame maken voor een tweede zaak	I-25
3.7	Wat moet je weten en/of kunnen?	I-27
4	Privacy wetgeving: de GDPR	I-29
4.1	Inleiding	I-29
4.1.1	Multimedia bronnen	I-29
4.2	Waarover gaat het ?	I-29
4.2.1	Geschiedenis van de wetgeving	I-30
4.3	De wetgeving	I-30

4.3.1	Wat is er beschermd?	I-30
4.3.2	Hoe zijn de gegevens beschermd?	I-31
4.3.3	Wie moet deze regels respecteren?	I-31
4.3.4	Welke rechten heb je zelf?	I-31
4.3.5	Bij wie kan je terecht bij problemen?	I-32
4.3.6	De cookies op de website	I-32
4.4	Concrete voorbeelden	I-34
4.4.1	Sociale media cookie geweigerd	I-34
4.4.2	Praktijkvoorbeeld: Cookies van Smartschool	I-35
4.5	Veiligheidslekken	I-38
5	ICT en telecomwetgeving	I-41
5.1	Inleiding	I-41
5.1.1	Multimediabronnen	I-41
5.2	Telecomwetgeving	I-41
5.3	ICT wetgeving	I-41
5.4	De netwerk- en informatiebeveiligingswet	I-41
5.4.1	Voor wie van toepassing?	I-41
II	Bijlagen	II-1

Deel I

De kennismaking met juridische aspecten

1 Inleiding

7.2.3 De wettelijke voorschriften in verband met auteurs-, portret- en citaatrecht en de wet op de privacy toelichten en toepassen.

7.2.4 Ethisch en juridisch verantwoord met informatie, computerapparatuur en -software omgaan.

1.1 Situering van dit onderwerp

Bij gebruik van een programma, zowel het besturingssysteem als een, toepassingsprogramma, maak je bijna altijd gebruik van het werk van iemand anders. *Maar mag dat ook?*

Op de eerste plaats denk je dan aan het gebruik van de nodige **licenties**. Dit hoofdstuk is **ruimer** dan enkel de opsomming van de verschillende vormen van licenties en hun kenmerken.

Het **gebruik** van **licenties** is een toepassing van de **regelgeving** over het **auteursrecht** die de basis vormt van licenties.

Spreeken over **auteursrecht**, kan niet zonder het **citaatrecht** en verwante rechten zoals het **recht op afbeelding** te behandelen. Bovendien moet je oog hebben voor **privacy** en het **gevaar op schending van eer of waardigheid**.

De verschillende aspecten zullen in dit hoofdstuk besproken worden, zonder volledig te kunnen zijn en met overlapping van leerstof bij **bedrijfseconomie** en het deelvak **software**. De hier behandelde leerstof is voldoende als kennismaking met dit onderwerp.

1.2 Basisbegrippen

In de onderstaande tabel vind je een aantal basisbegrippen rond licenties en softwaregebruik. Een aantal vind je ook in de cursus **Module Linux** voor **6NIT** terug.

Begrip	Omschrijving
Auteursrecht	Het auteursrecht beschermt de originele creaties, onder meer foto's, schilderijen, boeken maar ook softwareprogramma's tot 70 jaar na de dood van de auteur. De auteur, of de persoon/instantie die de rechten overgenomen heeft, bepaalt wat er met zijn of haar werk mag gebeuren.
Naburige rechten	De naburige rechten zijn de rechten die voortkomen uit de toepassing / gebruik van auteursrechterlijk beschermd materiaal.

vervolg op volgende pagina

Begrip	Omschrijving
AVG	AVG , voluit Algemene Verordening Gegevensbescherming is de Nederlands benaming voor GDPR en is de omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn over de gegevensbescherming terzake.
GDPR	De GDPR , voluit General Data Protection Regulation is de basis van de Europese privacy wetgeving die van toepassing is niet alleen voor alle burgers en bedrijven in Europa maar bijvoorbeeld ook voor de gegevensverwerking op servers buiten de Europese unie.
DPO	DPO , voluit Data protection officer is een verplichte functie bij overheidsbedrijven en bedrijven die op grote schaal gegevens verwerken en gebruiken. De DPO is het aanspreekpunt bij alle vragen rond gegevensbescherming, zowel voor de personeelsleden als voor externen, zoals klanten.
Regelgeving	De term regelgeving is een algemene term die verwijst naar elke vorm van wetgeving, reglement, decreet, ordonantie, ministerieel of koninklijk besluit, wet, verdrag, richtlijn , elk volgens eigen bevoegdheid, persoons- of plaatsgebonden .
citaat	Een citaat is een kopie van een beperkt gedeelte van een origineel werk , bijvoorbeeld een stuk tekst uit een boek.
Citaatrecht	Het citaatrecht is de regelgeving die bepaalt onder welke voorwaarden je een citaat uit andermans werk mag gebruiken zonder toestemming van de oorspronkelijke auteur en zonder dat je hierdoor het auteursrecht schendt.
Portretrecht	Het portretrecht , ook het recht op afbeelding geheten, is de regelgeving die bepaalt dat het maken en gebruiken van een portret alleen kan met expliciete toestemming van de persoon zelf.
EULA	EULA , voluit End-user license agreement , vertaald als gebruikersovereenkomst of ook als gebruiksrechtenovereenkomst is het contract tussen de software producent of zijn vertegenwoordiger en de eindgebruiker en bepaalt (beperkt) de voorwaarden waaronder het programma mag gebruikt worden.
GNU	GNU , voluit GNU's not UNIX is het project door Richard Stallman gestart om vrije software te ontwikkelen, zowel een besturingssysteem als toepassingssoftware. De broncode van de software is beschikbaar en kan door de gebruiker aangepast, gecompileerd en verder verspreid te worden. Het besturingssysteem volgt de POSIX standaarden en zo dus compatibel met de toenmalige standaard UNIX

vervolg op volgende pagina

Begrip	Omschrijving
copyleft	copyleft is een toepassing van het auteursrecht waarbij de maker/ontwerper , die dus eigenaar van het auteursrecht is, toestaat dat zijn of haar werk (boek, computerprogramma ,...) door anderen zonder beperking noch vergoeding mag gebruikt, bewerkt worden op voorwaarde dat het copyleft principe bij alle gebruik en eventuele aanpassingen behouden blijft.
Stallman	Stallman is de oprichter van GNU , een project om vrije software te ontwikkelen.
FSF	FSF , voluit Free Software Foundation , is een vereniging dat het vrij beschikbaar zijn van software, inclusief de broncode, promoot . De url is https://www.fsf.org/ .
BSA	BSA is een organisatie die bestaat uit een aantal softwarefabrikanten en hardwareleveranciers die het illegaal gebruik van software opspoort en beteugelt en het correct gebruik van licenties promoot. Het is tevens een lobbygroep.
VPN	VPN , voluit Virtual private network , is een techniek om een privé netwerkverbinding tussen van een individuele computer of een lokaal netwerk met een andere individuele computer of ander lokaal netwerk doorheen het publieke internet . De gegevens over die verbinding zijn versleuteld. Deze techniek wordt zowel gebruikt voor thuiswerkers te verbinden met het computernetwerk van hun bedrijf als voor het anoniem downloaden van auteursrechterlijk beschermd materiaal.
SCA	SCA , voluit software composition analysis , is een computerprogramma dat jouw programmacode analyseert en controleert op de open source code onderdelen . Het programma toont je de licentie die op die open source codedelen van toepassing is en de eventueel gekende kwetsbaarheden met eventuele remedie .
octrooi	Het octrooi , ook wel patent geheten, is een exclusief recht op een uitvinding die voor een bepaalde periode in een bepaald gebied geldig is. De uitvinding kan een nieuw product , een bepaalde werkwijze of specifieke toepassing zijn ¹
SABAM	SABAM is de Belgische coöperatieve vennootschap van auteurs, componisten en uitgevers die de auteursrechten in België int en die verdeelt onder haar leden. Niet elke auteur, componist is lid van deze vereniging .
PlayRight	PlayRight is een Belgische coöperatieve vennootschap van acteurs, dansers,.. die instaat voor het ontvangen en beheren van de naburige rechten

vervolg op volgende pagina

¹<https://www.vlaanderen.be/octrooi-of-patent>, geconsulteerd op 2021-03-06

Begrip	Omschrijving
SIMIM	SIMIM is de vereniging van muziekproducenten en staat in voor het ontvangen en beheren van de naburige rechten.
Unisono	Unisono is de samenwerking tussen SABAM , PlayRight en SIMIM zodat er slechts één aanspreekpunt is om de nodige licenties voor auteursrechten en naburige rechten te bekomen.
Auvibel	Auvibel is de Auvibel is de coöperatieve vennootschap die de rechten int en beheert voor het maken van een kopie voor eigen gebruik van beschermde werken. Makers van artistieke of literaire werken mogen zich niet verzetten tegen het thuishopiëren van hun werken. Als compensatie krijgen zij een aandeel in de heffing op producten die thuishopiëren mogelijk maken (geheugenkaarten, USB-sticks, MP3-spelers, smartphones...).
BAPP	BAPP is een beroepsvereniging voor de verdediging van de producenten van relatiegeschenken en promotieartikel rond media.
Reprobel	Reprobel is een coöperatieve vennootschap die de auteursrechten int voor onder andere de fotokopieën (n de vergoeding voor openbaar leenrecht (openbare bibliotheken).
Computercriminaliteit	Computercriminaliteit , ook computercrime geheten, is de verzamelnaam voor misdrijven die gebruik maken van computersystemen en/of die computersystemen tot doelwit hebben.

Tabel 1.2: Overzicht van de basisbegrippen

Onthoud dat dit cursusdeel **slechts een inleiding** is en niet de bedoeling heeft om dit onderwerp diepgaand te bespreken noch om volledig te willen zijn.

Weet ook dat de wetgeving en de rechtspraak evolueren. Je wint best deskundig advies in als je met dit onderwerp geconfronteerd wordt.

Dit cursusdeel is zeker voldoende om een basis van de juridische aspecten te verwerven.

Pagina voor eigen notities.

2 De licentie

2.1 De software licenties

[https://www2.computerworld.nl/open-source/
94392-waarom-permissieve-open-source-licenties-populairder-worden](https://www2.computerworld.nl/open-source/94392-waarom-permissieve-open-source-licenties-populairder-worden)

2.1.1 Situering van dit cursusdeel

Bij het gebruik van **software**, of het nu een besturingssysteem, toepassingssoftware, *app* is, zal je met de **gebruiksvoorwaarden** moeten rekening houden. In de praktijk betekent dit dat je de **opgelegde licentievoorwaarden** op een **correcte** manier gebruikt.

Dit onderwerp komt ongetwijfeld ook in **andere vakken**, in het bijzonder het deelvak **software** en het vak **bedrijfseconomie** aan bod. In deze cursus vind je de eerste aanzet.

Bij het gebruik van de onderstaande tekst is telkens de bronvermelding overgenomen. De meeste teksten vind je ook terug op de website www.mediawijs.be en toegestaan als citaat voor educatieve doeleinden.

2.1.2 Het verschil tussen licentie en octrooi

Je bent wellicht vertrouwd met de term **licentie**, en de associatie met **software**. Ook heb je wellicht al gehoord van een **octrooi**, ook hieronder **patent** genoemd, dat door een **uitvinder**, bv Thomas Edison, aangevraagd en verworven is.

Beiden kunnen echter ook op software toegepast worden.

Je kan je computerprogramma **auteursrechterlijk** beschermen. Je verleent een **licentie** aan derden om het te gebruiken volgens de **licentievoorwaarden**, die verderop in dit cursusdeel besproken worden. Ook de onderliggende code is door de licentievoorwaarden beschermd of beschikbaar gesteld (bv publiek domeinsoftware). ¹

De **licentie** op je software **belet echter niet** dat iemand anders een **analoog programma** maakt. Zo heeft Microsoft **MS Word** geschreven en auteursrechterlijk beschermd. Daarnaast is het opensource programma **LibreOffice** ontwikkeld dat je ook toelaat om teksten te schrijven. Vanuit het standpunt van de softwarelicentie en de bescherming van de broncode, is er geen probleem. LibreOffice maakt geen gebruik van MS Office code

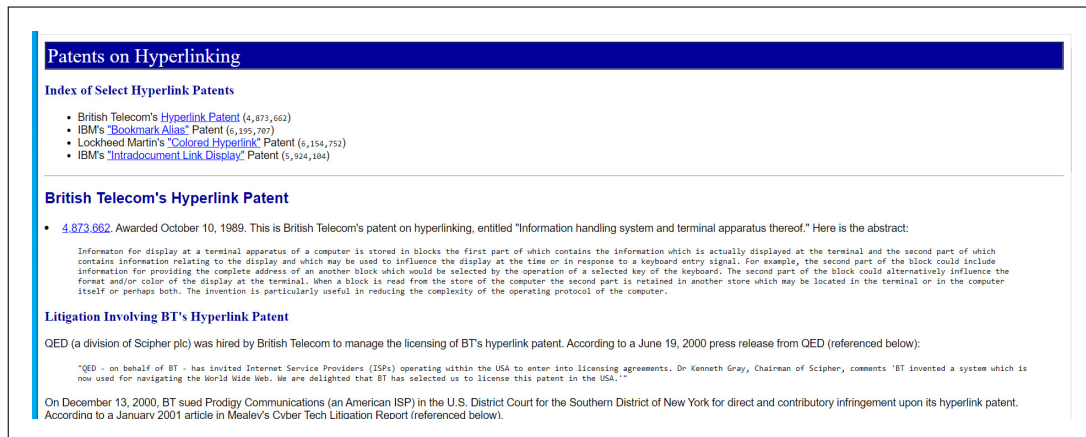
Je kan wel een probleem ervaren had Microsoft een **octrooi** genomen op bepaalde onderdelen van MS Office. Om dit voor te stellen, denk aan een aantal banale zaken zoals de structuur

¹https://nl.wikipedia.org/wiki/Octrooi_op_software, geconsulteerd op 2021-03-06

van een rekenblad, het idee van spellingscontrole tijdens het bewerken van je tekst, enzoverder. Het **patent** beschermt dan het **idee**, het **concept** en niet enkel de code. Het volstaat dus niet om het in eigen code na te bootsen om geen last van de patentbescherming te hebben.

Een patent op software onderdelen is **vooral** belangrijk in de **USA**, veel minder in de EU, maar USA past hun rechtspraak op een aantal domeinen ook buiten de USA toe.

Op de figuur 2.1 hieronder vind je een voorbeeld van zo'n patent en de gevolgen. Het bedrijf **Britisch Telecom** heeft een patent op de **hyperlink** en procedeert volgens tegen een Amerikaans bedrijf wegens schending van hun patent.

Figuur 2.1: De link in een webpagina valt onder het patentrecht

^a

^a<http://www.cptech.org/ip/business/hyperlink.html>, geconsulteerd op 2021-03-06

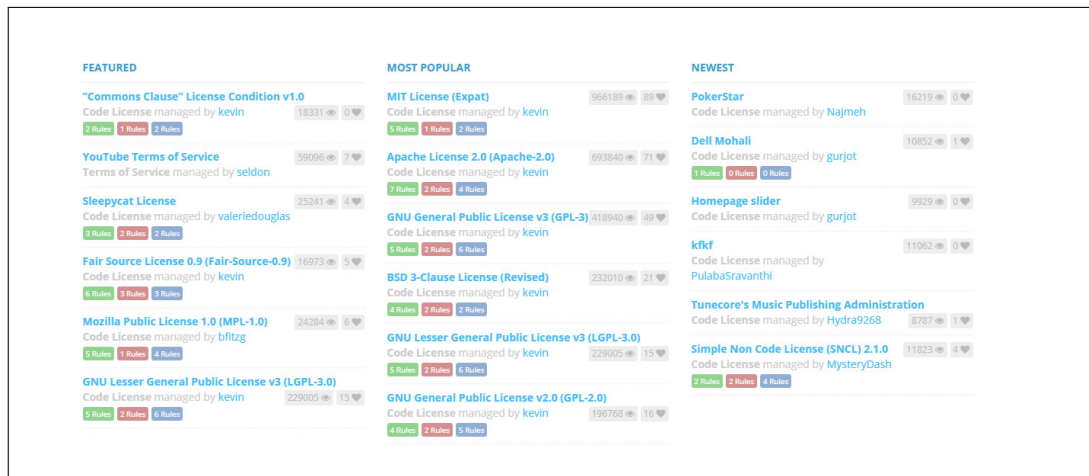
In hetzelfde tekst leer je dat **IBM** een patent heeft op de **URL**, de basis om het **adres** in een **webbrowser** in te geven.

Zo kan je nog talrijke voorbeelden vinden.

- ? Noteer wat een patent is
- ? Noteer wat een octrooi is
- ? Bespreek het verschil tussen een licentie en een patent op software

2.1.3 De mogelijke licenties voor software

Moest je ooit twijfelen of er 'veel' verschillende licenties bestaan, dan helpt de figuur 2.2 hieronder je verder.

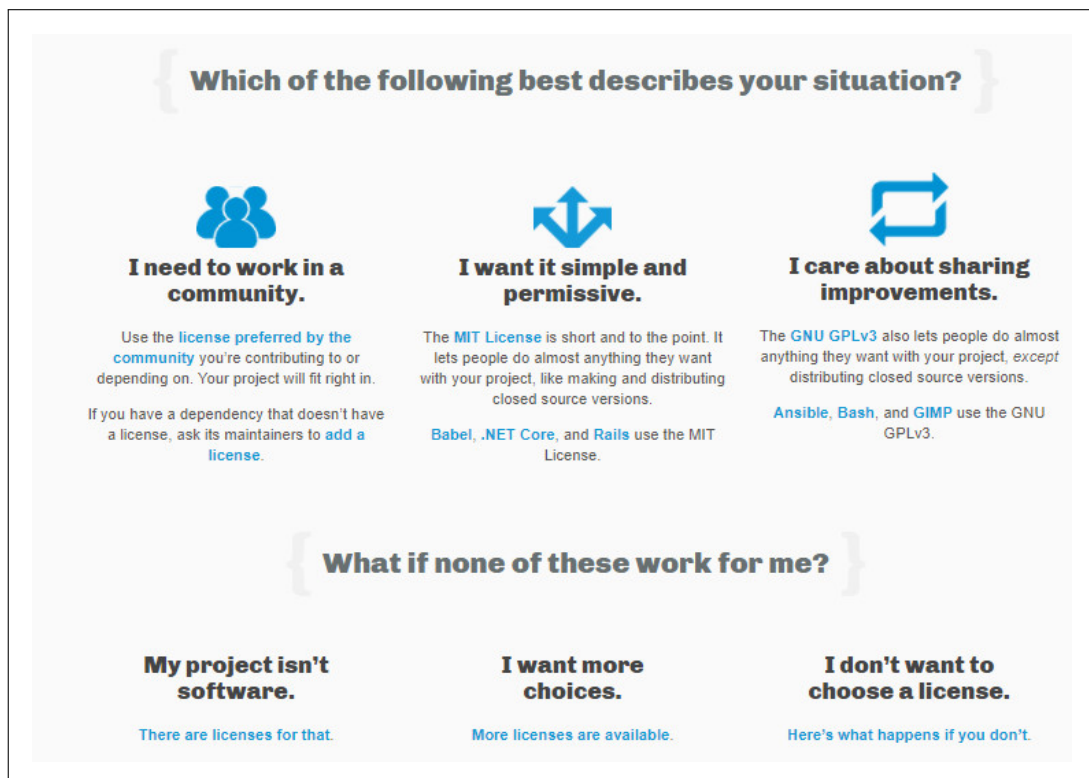

Figuur 2.2: Overzicht van verschillende type licenties

^a

^a<https://tldrlegal.com/>, geconsulteerd op 2021-03-04

Om je te helpen bij de keuze van de geschikte licentie, vind je op de onderstaande figuur 2.3 een hulpmiddel.

Figuur 2.3: Hulpmiddel om de gewenste Open Source licentie te kiezen

^a

^a<https://choosealicense.com/>, geconsulteerd op 2021-03-04

Je kan de licenties in **vijf verschillende categorieën** indelen.

2.1.3.1 Publiek domein

Deze licentie laat het meeste toe. Iedereen kan je code aanpassen, hergebruiken ook voor eigen commerciële toepassingen. Blijf waakzaam voor eventuele fouten en onvolledigheden in de code.

Je mag echter niet besluiten dat een programma of een stuk programmacode publiek domein is, als je geen expliciete licentievermelding vindt.

2.1.3.2 Permissieve licenties

De permissieve licenties winnen aan belangstelling.²

Deze licenties leggen een minimaal aantal regels over het gebruik en verspreiding van de programmacode op. Gekende voorbeelden, zoals je ook vermeld ziet op de figuur 2.4 op pagina I-14, zijn **Apache stijl**, **BSD-stijl** en **MIT stijl**.

2.1.3.3 LGPL

De **LGPL**, voluit **GNU Lesser General Public License** laat je toe om open source bibliotheken in je **eigen code** op te nemen, zelfs als je jouw softwareprogramma onder een striktere licentie zou uitgeven.

Als je echter **delen van de code** en/of de **bibliotheek aanpast**, ben je verplicht om je eigen computerprogramma ook onder de **LGPL** licentie uit te geven of gelijkaardig uit te geven.. What are the different types of software licenses?

2.1.3.4 Copyleft

Als je de **copy left licentie** gebruikt, dan mag je de **gebruikte open source code aanpassen** en je werk met die open source code erin **verspreiden**. De enige **voorwaarde** is dat je **dezelfde licentie** met dus dezelfde beperkingen en toestemmingen, gebruikt op jouw werk.

Je zal dus ook jouw code op die manier publiek maken.

2.1.3.5 Proprietary software

Proprietary software, te vertalen als **copyright software** of **commerciële software**, is software waarvan de broncode niet verspreid wordt en waarvan het gebruik er van onderworpen is aan een **EULA** (End User License Agreement). Deze licentievorm is de meest beperkende. Het is onder deze licentie niet toegelaten om het werk te verspreiden noch om het aan te passen.

²<https://www2.computerworld.nl/open-source/94392-waarom-permissieve-open-source-licenties-populairder-worden>, geconsulteerd op 2021-03-04

2.1.3.6 Eigen licentiesysteem

Je kan ook je eigen licentie schrijven. Hiervoor zijn er verschillende advocatenkantoren die je graag willen helpen.³

Opdracht 1

In het bovenstaand overzicht vind je vijf verschillende mogelijkheden voor softwarelicenties, afkomstig van één bron.

Zoek op Internet naar andere mogelijkheden voor softwarelicenties.

Noteer hieronder de gevonden url. Bespreek de licentievoorwaarden.

Opdracht 1: Zoektocht naar bijkomende licentievormen

2.1.4 Welke licentie kan ik gebruiken voor mijn code?

Op de **eerste plaats** moet je je **programmacode analyseren** door een **SCA** programma het gebruik van open source code-onderdelen na te gaan en om de licenties die ervoor gelden te kennen. Je kan de gebruiker van jouw software geen ruimere rechten geven dan die rechten die op de gebruikte open source software zelf gelden.⁴

Een voorbeeld van een dergelijke tool vind je op <https://www.synopsys.com/software-integrity/security-testing/software-composition-analysis.html>.

In een tweede stap zal je een keuze moeten maken uit de nog beschikbare licenties en afwegen wat er voor jou van belang is, zoals je vindt op figuur 2.4 op pagina I-14 en op figuur 2.3 op pagina I-11.

Op <https://www.termsfeed.com/blog/software-licensing-agreements-proprietary-free> zie je voorbeelden van de verschillende licentietypes.

Ook bij 'open source' heb je verschillende mogelijke licenties, zoals je op onderstaande figuur 2.4 kunt zien. Deze figuur is slecht een selectie uit het totaal aantal mogelijkheden. Wat **belangrijk** aan deze figuur is, is dat je een opsomming ziet van een viertal licentie types met expliciete vermelding van de **toestemmingen**, de **voorwaarden** en de **beperkingen** die de licentie oplegt. Voor het volledig overzicht moet je naar de website <https://choosealicense.com/licenses> gaan.

³<https://www.iusmentis.com/computerprogrammas/licenties/kiezen/>, geconsulteerd op 2021-03-04

⁴<https://www.synopsys.com/blogs/software-security/5-types-of-software-licenses-you-need-to-understand/>, geconsulteerd op 2021-03-04

<h3>Apache License 2.0</h3> <p>A permissive license whose main conditions require preservation of copyright and license notices. Contributors provide an express grant of patent rights. Licensed works, modifications, and larger works may be distributed under different terms and without source code.</p>	Permissions <ul style="list-style-type: none"> Commercial use Distribution Modification Patent use Private use 	Conditions <ul style="list-style-type: none"> License and copyright notice State changes 	Limitations <ul style="list-style-type: none"> Liability Trademark use Warranty
View full Apache License 2.0 »			
<h3>MIT License</h3> <p>A short and simple permissive license with conditions only requiring preservation of copyright and license notices. Licensed works, modifications, and larger works may be distributed under different terms and without source code.</p>	Permissions <ul style="list-style-type: none"> Commercial use Distribution Modification Private use 	Conditions <ul style="list-style-type: none"> License and copyright notice 	Limitations <ul style="list-style-type: none"> Liability Warranty
View full MIT License »			
<h3>Boost Software License 1.0</h3> <p>A simple permissive license only requiring preservation of copyright and license notices for source (and not binary) distribution. Licensed works, modifications, and larger works may be distributed under different terms and without source code.</p>	Permissions <ul style="list-style-type: none"> Commercial use Distribution Modification Private use 	Conditions <ul style="list-style-type: none"> License and copyright notice for source 	Limitations <ul style="list-style-type: none"> Liability Warranty
View full Boost Software License 1.0 »			
<h3>The Unlicense</h3> <p>A license with no conditions whatsoever which dedicates works to the public domain. Unlicensed works, modifications, and larger works may be distributed under different terms and without source code.</p>	Permissions <ul style="list-style-type: none"> Commercial use Distribution Modification Private use 	Conditions	Limitations <ul style="list-style-type: none"> Liability Warranty
View full The Unlicense »			

Figuur 2.4: Overzicht van een aantal open source licenties

a

^a<https://choosealicense.com/licenses/>, geconsulteerd op 2021-03-04

2.1.5 De Creative Common licenties

<https://www.hanze.nl/assets/mediatheek/Documents/Public/vuistregels-auteursrecht-studenten/vuistregels-voor-het-vinden-van-werken-met-een-licentie-voor-hergebruik.pdf>

Op diverse werken, zoals deze cursus en foto's, vind je vaak een andere licentie dan de hoger vermelde in het cursusdeel 2.1.3 **De mogelijke licenties voor software** op pagina I-11: de **Creative common** licentie.

Deze licentie staat niet vermeld in de hoger vermelde opsomming om wille van specifieke redenen:^{5 6}

⁵<https://opensource.stackexchange.com/questions/777/why-shouldnt-creative-commons-licenses-be-used-for-software> geconsulteerd op 2021-03-07

⁶<https://opensource.stackexchange.com/questions/1717/why-is-cc-by-sa-discouraged-for-code>, geconsulteerd op 2021-03-05

- deze licentie spreekt **alleen** over het **afgewerkt product**, bv een gecompileerd programma, niet over de broncode. De hogerv vermelde licenties voor software bevatten afspraken voor het gebruik van de broncode.
- deze licentie houdt geen rekening met **octrooien** en de **oktrooi betwistingen**, die wel door de gewone softwarelicenties behandeld worden
- deze licentie is niet te combineren met **softwarelicenties** zoals bijvoorbeeld **GPL** licenties. Stel dat je software schrijft en daarbij gebruik maakt van software-code die onder GPL verspreid wordt. GPL vereist dat je het eindproduct ook onder dezelfde licentie verspreid. Terwijl jouw programma onder Creative common, bijvoorbeeld SA verspreid, dan voldoen je niet aan de eisen van de code onder GPL

De **creative common licenties**, afgekort als **CC**, is een licentievorm die vooral voor **media**, zoals teksten, video, geluid gebruikt wordt. Er zijn verschillende vormen van deze licentie, al naar gelang de beperking op het gebruik van het materiaal. Het overzicht vind je in de figuur 2.5 hieronder.

Icoon	Code	Nederlandse titel	Engelse titel	Vrije kennis*
	CC BY	Naamsvermelding	Attribution	Ja
	CC BY-SA	Naamsvermelding-GelijkDelen	Attribution-ShareAlike	Ja
	CC BY-ND	Naamsvermelding-GeenAfgeleideWerken	Attribution-NonDerivative	Nee
	CC BY-NC	Naamsvermelding-NietCommercieel	Attribution-Noncommercial	Nee
	CC BY-NC-SA	Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen	Attribution-Noncommercial-ShareAlike	Nee
	CC BY-NC-ND	Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken	Attribution-Noncommercial-NoDerivatives	Nee

Figuur 2.5: Het overzicht van de combinatiemogelijkheden bij Creative Common

a

^ahttps://nl.wikipedia.org/wiki/Creative_Commons, geconsulteerd op 2021-03-07

De betekenis van de verschillende mogelijkheden, vind je op de figuur 2.6 hieronder.

Icoon	Voorwaarde	Omschrijving
	Naamsvermelding (BY; <i>attribution</i>)	Licentienemers mogen het werk alleen kopiëren, verspreiden, tentoonstellen en uitvoeren, en afgeleide werken maken wanneer zij de auteur of licentieverstrekker op een door deze gespecificeerde manier vermelden. (Sinds 2004 bevatten alle Creative Commons-licenties behalve CC0 het BY-element, wat inhoudt dat licentienemers altijd de auteur of licentieverstrekker dienen te vermelden. ^[2])
	Niet-commercieel (NC; <i>non-commercial</i>)	Licentienemers mogen het werk alleen kopiëren, verspreiden, tentoonstellen en uitvoeren, en afgeleide werken maken voor niet-commerciële doeleinden.
	Geen afgeleide werken (ND; <i>no derivatives</i>)	Licentienemers mogen het werk alleen kopiëren, verspreiden, tentoonstellen en uitvoeren in ongewijzigde vorm (zij mogen geen afgeleide werken maken).
	Gelijk delen (SA; <i>share alike</i>)	Licentienemers mogen afgeleide werken alleen verspreiden onder dezelfde licentie als het oorspronkelijke werk. (Deze voorwaarde maakt van de licentie een copyleft -licentie.)

Figuur 2.6: De verklaring van de verschillende types

a

^ahttps://nl.wikipedia.org/wiki/Creative_Commons-licenties, geconsulteerd op 2021-03-05

3 Van idee tot publicatie: waarmee rekening houden?

3.1 De auteursrechten

<https://economie.fgov.be/nl/themas/intellectuele-eigendom>

[https://economie.fgov.be/nl/themas/intellectuele-eigendom/
intellectuele-eigendomsrechten/auteursrecht-en-naburige/
auteursrechten](https://economie.fgov.be/nl/themas/intellectuele-eigendom/intellectuele-eigendomsrechten/auteursrecht-en-naburige-auteursrechten)

<https://www.vlaanderen.be/auteursrecht>

[https://fedweb.belgium.be/sites/default/files/downloads/
Brochure%20COMM%2020%20N%20%282%29.pdf](https://fedweb.belgium.be/sites/default/files/downloads/Brochure%20COMM%2020%20N%20%282%29.pdf)

3.1.1 Wat is het auteursrecht?

Het **auteursrecht** beschermt de **originale creaties** van de **geest**: beeldhouwwerken, literaire en wetenschappelijke teksten, scenario's, schilderijen, foto's, filmwerken, voordrachten, choreografieën, maar ook alledaagse voorwerpen, zoals een bril of het motief van een tapijt.

Door het **auteursrecht** krijgt de **maker** een **monopolie** of **exclusieve rechten** op zijn werk. Die beschermingstermijn is beperkt tot **70 jaar na de dood** van de auteur.

Met het auteursrecht kan de auteur zich **verzetten** tegen **namaak**. Dat betekent ook dat je de **toestemming** van de **eigenaar** van het **auteursrecht** nodig hebt als je zijn werk wilt gebruiken.¹

Deze materie is niet evident. Zo mag je zonder meer in bepaalde gevallen een cover van een bestaand liedje uitbrengen en in andere gevallen heb je dan weer expliciete toestemming nodig.²

3.1.2 Wat moet je doen?

Voor de inning van het auteursrecht zijn verschillende organisaties, meestal **coöperatieve vennootschappen** actief. Het zijn privé-onderneming die onder controle staan van de federale minister van economie.

Je kent wellicht **Sabam**, zeker als je ooit zelf meegeholpen hebt met de organisatie van een fuif. Er zijn ook andere organisaties actief, zoals **Auvibel** en **Reprobel**. In een volgend cursusdeel leer je ook over de **naburige rechten**, waarvoor weer andere vennootschappen actief zijn.

¹<https://www.vlaanderen.be/auteursrecht>, geconsulteerd op 2021-03-04

²<https://www.muizenrecht.nl/blog/2018/covers-bewerkingen-en-vertalingen-van-bestaande-liedjes-mag-dat-zomaar>, geconsulteerd op 2021-03-05

Sabam samen met de naburige rechten regel je via **Unisono** (<https://www.unisono.be>)

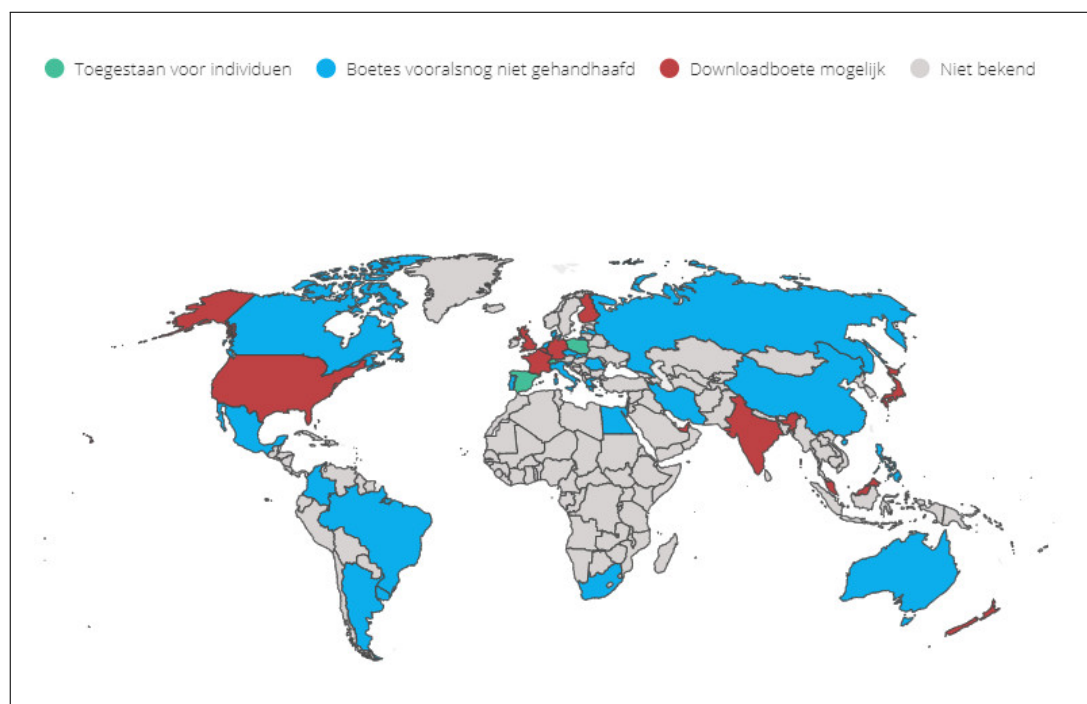
3.1.3 Illegaal downloaden: de situatie per land

Het onderwerp van het illegaal downloaden is door Luuk van Gestel in artikel op **Hardware.info** de actualiteit gebracht.³

Als tiener ken je wellicht vlot de weg naar **Piratebay** en andere torrentsites waar je vlot aan series en filmen geraakt. Immers niet alles staat op bijvoorbeeld **Netflix België** of **vrt.nu**. De vraag is niet of je *het kan* maar eerder of je *het mag downloaden*.

Ook daar komt **Duitsland** als enkele jaren in het nieuws door zijn doorgedreven controle op illegale downloads, zoals je kan lezen in het artikel van **Wim Lecluyse** uit 2017 op de website van **De Standaard**.⁴ Ook als toerist ben je er niet veilig. Lees ook het artikel van **Judith van de Hulsbeek** op de website van de **NOS**.⁵

Verschillende andere landen volgen de Duitse aanpak, zoals in het artikel van **Quinten Van Kastel** van oktober 2020. In dit artikel somt hij de landen op die privédownloads van auteurs-rechterlijk beschermd materiaal toelaten, kunnen beboeten en actiever vervolgen, zoals je op de figuur 3.1 hieronder kunt zien.⁶

Figuur 3.1: De vervolging van het illegaal downloaden volgens land

a

^a<https://www.vpngids.nl/privacy/downloaden/downloaden-in-buitenland/>, geconsulteerd op 2021-03-04

³<https://be.hardware.info/nieuws/75343/duitse-politie-gaat-achter-kopers-aan-van-goedkope-windows-10-licenties>, geconsulteerd op 2021-03-04

⁴https://www.standaard.be/cnt/dmf20170921_03085527, geconsulteerd op 2021-03-04

⁵<https://nos.nl/artikel/2029491-downloadverbod-in-duitsland-big-business.html>, geconsulteerd op 2021-03-04

⁶<https://www.vpngids.nl/privacy/downloaden/downloaden-in-buitenland/>, geconsulteerd op 2021-03-04

Het gebruik van **VPN** is volgens **David Janssen** een techniek om controles te beperken en je veiliger te voelen als je toch downloadsites gebruikt. In zijn artikel van oktober 2020 lijst het de verschillende VPN providers op en bespreekt hij hun werkwijze.⁷

Opdracht 3

Bespreek klassikaal de volgende stelling, met zowel een 'kamp pro' als een 'kamp contra':

Moet VPN gebruik sterk beperkt worden tot bv alleen thuiswerkers die zich verbinden met hun computer op het werk?

Illegaal downloaden moet strenger bestraft worden want het is een vorm van diefstal

De laatste stelling laten verdedigen door mensen die zelf illegaal downloaden kan een mooi 'enerzijds/ anderszijds' debat op leveren.

Opdracht 3: Legaal VPN gebruiken tegenover illegaal downloaden

⁷<https://www.vpngids.nl/privacy/downloaden/boete-voor-downloaden/>, geconsulteerd op 2021-03-04

3.2 De naburige rechten

De **naburige rechten** zijn **verwant** aan het **auteursrecht**.

Het **auteursrecht** beschermt de creatie, het originele werk. De **naburige rechten** beschermen de **prestatie en toepassingen**, dat 'prestaties' beschermt, terwijl het auteursrecht originele 'werken' beschermt. Eigenaars van naburige rechten zijn bijvoorbeeld uitvoerende kunstenaar (zangers, acteurs, dirigenten ...), platenmaatschappijen en filmproducenten, omroeporganisaties (radio- en televisiezenders), ...⁸⁹

De betaling van de **naburige rechten**, ook **billijke vergoeding** geheten, is enkel verplicht als je die werken, bijvoorbeeld **muziek** afspeelt in **publiek toegankelijke ruimtes**. Als je dit enkel doet in privé werkruimte en niet in publiek toegankelijke ruimte, ben je deze vergoeding niet verschuldigd.¹⁰

Neem bijvoorbeeld een klassiek lied zoals 'broeder jacob'. Het **auteursrecht** is niet van toepassing want het liedje in Nederlandstalige versie dateert van circa 1900 en dus mag je aannemen dat de auteur al meer dan 70 jaar overleden zal zijn.¹¹

Als je min of meer muzikaal geschoold bent, kan je een eigen bewerking van dit liedje, tekst en/of muziek maken. Voor die **bewerking** geldt dan **jouw auteursrecht** voor lange periode. Als een schoolkoor jouw versie wilt zingen, dan krijg je daar als auteur een vergoeding voor, met name het **auteursrecht**.

Een **schoolkoor** zingt dit liedje tijdens een voorstelling. Het schoolkoor verwerft de **naburige rechten** op dit liedje, beperkt tot hun voorstelling en kan dan ook meebeslissen over de opname ervan, het afspelen op de radio ervan en zo verder.

Deze rechten kunnen afgestaan worden. Zo is het normaal dat een beginnende zanger zijn naburige rechten verkoopt aan zijn platenfirma; mogelijks met spijt achteraf. Onlangs kwam **Taylor Swift** in het nieuws. Als jonge zangeres had ze de rechten op haar eigen liedjes verkocht en kon ze die jaren later niet meer zelf zingen. Het enige wat ze nog kon doen, en ook deed was die liedjes als cover opnieuw opnemen en zo terug over de rechten op die (cover-)versies herwinnen.¹²

De **billijke vergoeding** wordt geïnd door **Honebel** (voor de horecasector) en door **Outsourcing Partners** (voor andere sectoren, lokale radio's en tijdelijke evenementen). Zij doen dit in opdracht van **PlayRight** en **SIMIM**, die respectievelijk de uitvoerende kunstenaars/artiesten en de muziekproducenten vertegenwoordigen. Zij verdelen deze **billijke vergoeding** vervolgens aan de leden die zij vertegenwoordigen.¹³

⁸<https://www.vlaanderen.be/auteursrecht>, geconsulteerd op 2021-03-04

⁹https://nl.wikipedia.org/wiki/Naburige_rechten, geconsulteerd op 2021-03-05

¹⁰<https://www.vlaanderen.be/sabam-en-de-billijke-vergoeding>, geconsulteerd op 2021-03-04

¹¹Dit voorbeeld is een eigen verwerking van deze rechtprincipes. De realiteit is vaak nog complexer. Het inwinnen van goede professionele raad is dan ook zeker aangewezen.

¹²<https://www.demorgen.be/tv-cultuur/door-haar-eigen-liedjes-te-coveren-probeert-taylor-swift-weer-baas-te-worden>, geconsulteerd op 2021-03-05

¹³<https://www.vlaanderen.be/sabam-en-de-billijke-vergoeding>, geconsulteerd op 2021-02-03

3.3 Het citaatrecht

3.3.1 Algemene regels

Wanneer aan de volgende **vier** vereisten is voldaan, dan is **geen toestemming** van de auteur **vereist** voor het **citeren** van zijn/haar werk:¹⁴

- **Doel:** citeren mag **alleen** als dit gebeurt voor een **bepaald doel**. De Auteurswet noemt als geoorloofde doeleinden volgende mogelijkheden:
 - **kritiek**
 - **polemiek** dit is een **schriftelijke discussie**
 - **recensie**, bijvoorbeeld van een **album** of **programma**
 - **onderwijs**
 - **wetenschappelijke werkzaamheden**, (bijvoorbeeld het aanhalen van een **eerder wetenschappelijk** werk om je **eigen onderzoek** te **onderbouwen**).
 - **Proportionaliteit:** **slechts** een **deel** van het werk mag worden **overgenomen** en niet meer dan nodig voor het doel van het citaat.
- Het is moeilijk aan te geven hoeveel van het originele werk mag worden gebruikt. Er is **geen vaste regel** voor de omvang van een citaat. Dit verschilt van geval tot geval. **Foto's** of werken van **beeldende kunst** mogen **wel integraal** worden gereproduceerd.
- **Bronvermelding:** indien je iemand anders zijn werk citeert, dan dien je hierbij de **naam** van de **auteur** te vermelden.
 - **Soort werken:** je mag enkel citeren uit **werken** die **gepubliceerd** zijn op toegelaten manier

3.3.2 Het informatief citaatrecht

Een **specifieke vorm** van het **citaatrecht**, is het **informatief citaatrecht**, dat in de eerste plaats door **nieuwsmedia** gebruikt wordt.

Bijvoorbeeld zo mogen **journalisten verslag** uit brengen van een **tentoonstelling** en de werken ook in hun reportage tonen, zonder dat er sprake is van schending van de auteursrechten.

Er zijn dus twee voorwaarden voor het informatief citaatrecht:¹⁵

- De **actualiteitswaarde:** het is **nieuws**
- Het is **informatief:** men wil de lezer / de kijker/ de luisteraar **informer** over een bepaald onderwerp.

¹⁴<https://mediawijs.be/dossiers/dossier-medi makers/wat-het-citaatrecht>, geconsulteerd op 2021-02-23

¹⁵<https://mediawijs.be/dossiers/dossier-medi makers/wat-het-citaatrecht>, geconsulteerd op 2021-02-23

3.4 Het portretrecht

Het portretrecht kan je beschouwen als het **exclusief recht** op het gebruik van je **eigen afbeelding**, zowel bij het **maken** van de afbeelding (bv door een foto) als bij het **gebruik** ervan (bv door het op je eigen Facebookpagina te plaatsen)..¹⁶

Het **portretrecht** ken je wellicht als manier waarop de betere voetballers extra betaald kunnen worden om hun gezicht te laten afdrucken of stickers of andere promotiemateriaal.

Het **portretrecht** is ook hét middel bij uitstek om te zorgen dat de foto's die in de klas stiekem genomen worden niet mogen gebruikt worden, want de leerkracht / leerling heeft er geen toestemming voor gegeven en het argument 'nieuwsaarde' geldt hier niet.

Het portretrecht is een afwijking van het auteursrecht voor een specifieke situatie. Stel dat je een foto laat maken door een beroepsfotograaf. Wat speelt een rol?

- Jij moet **toestemming** geven voor het maken van de foto. De **fotograaf** heeft het **auteursrecht** van de foto. ¹⁷
- **Jij** behoudt het **recht op afbeelding**. Die fotograaf mag je foto niet zo maar doorgeven aan derden of verspreiden via sociale media. Jij behoudt het recht op gebruik van die foto. Contractueel kan de fotograaf wel jouw toestemming krijgen om die foto voor bepaalde doeleinden te gebruiken.

Een niet toegestaan gebruik van de foto kan ook een inbreuk zijn op de regelgeving rond het **recht op privacy** en/of rond de bescherming tegen **schending van eer en goede naam**¹⁸ Zeker als de foto eerst bewerkt wordt.

Ook op deze regel zijn er uitzonderingen. Neem je bijvoorbeeld een **sfeerfoto** van de ondergaande zon. Mogelijks staan daar mensen op, misschien zelfs herkenbaar. Als het niet de bedoeling is om die mensen te fotograferen en die dus niet overheersend in beeld komen, dan is er geen probleem met die foto. Als je die **foto** zou gebruiken voor **commerciële doeleinden**, inzonderheid politieke campagnes, dan kan er wel een **probleem** zijn dat er mensen **herkenbaar** op die foto staan en bijvoorbeeld niet willen dat hun '**gezicht**' met een bepaald **thema verbonden** wordt.

Deze regelgeving geldt niet alleen voor fotografen en cameraploegen maar ook voor schilders, tekenaars, beeldhouwers.

Ook hier is er een afweging van belangen. In Nederland mogen er in de rechtbank geen foto's gemaakt worden, ook ons land (evenals andere landen) mag een verdachte weigeren dat hij herkenbaar in beeld komt. De nieuwsmedia lossen die probleem op via een **rechtbanktekenaar**, die tekeningen maakt van de zitting van de rechtbank. De tekeningen zorgen voor een

¹⁶<https://mediawijs.be/dossiers/dossier-medi makers/wat-het-portretrecht-het-recht-op-afbeelding>, geconsulteerd op 2021-02-21

¹⁷De fotograaf die je huwelijk 'vereeuwigd', zal de negatieven of bronbestanden van zijn foto's niet afgeven maar je laten betalen voor elke afdruk die je wilt.

¹⁸Dit wordt ook 'laster en eerroof' genoemd

visuele ondersteuning van de nieuwsberichten en zorgen er eveneens voor dat de verdachte niet (al te) herkenbaar in beeld komt.

Voor het gebruik van afbeeldingen van **BV's**¹⁹, en andere, al dan niet tijdelijke, **publieke personen** zoals zangers, politici, voetballers, atleten en andere personen die in de actualiteit komen, zijn de regels soepelder maar ook hier begrensd door het recht op privacy en het verbod op schending van eer en goede naam.

¹⁹**BV** staat voor bekende Vlaming

3.5 De schending van de eer of waardigheid/goede naam

<https://www.elfri.be/artikel/beledigingen-en-pesterijen-via-sociale-media-en-het-int>

<https://www.peterfreundlaw.be/advocaat-laster-en-eerroof/>

Dit onderwerp kan je best Inleidingen via https://www.standaard.be/cnt/dmf20121119_00374324²⁰ en de gevolgen als je alleen al de **Facebookpost** of het **Twitterbericht** van iemand doorstuurt, zelfs al was je ooit president in een ver land.

Iemand *ongezouten je mening* zeggen, is misschien wel het recht 'op **vrije meningsuiting** maar is niet zonder grenzen. Je mag **niet** de **eer of goede naam** van iemand schenden. In de volksmond hoor je hiervoor vaak de oudere benaming **smaad en laster**.

Ook je Twitterberichten en Facebookposts moeten aan deze regelgeving voldoen.

Het gebruik van stijfliguren zoals de **karikatuur** en de **satire** zijn toepassingen van de volkswijsheid '*al lachtend zegt de zot de waarheid*', met de variant waarbij het 'kind' de waarheid zegt, kunnen maar bewandelen de dunne grens.

Het Belgische Strafwetboek (art. 275 tot 282) reserveert het begrip **smaad** voor woorden, gebaren en bedreigingen tegen **ministers**, **leden van de wetgevende kamers**, dragers van het **openbare gezag** of van de **openbare macht**. Dus bijvoorbeeld de **politie-inspecteur** die je onderwerpt aan een alcoholcontrole.

Beledigingen aan **gewone medeburgers** zijn in uitzonderlijke gevallen strafbaar als **laster en eerroof**.²¹

²⁰https://www.standaard.be/cnt/dmf20121119_00374324, geconsulteerd op 2021-03-05

²¹<https://nl.wikipedia.org/wiki/Smaad>, geconsulteerd op 2021-03-08

3.6 Hoe gebruik je deze begrippen?

Het gebruik zie je best aan de hand van een aantal voorbeelden.

3.6.1 De achtergrondmuziek in je computerwinkel

In je computerwinkel zorgt de radio met **hedendaagse popmuziek** voor rustige sfeervolle achtergrondmuziek.

Je bent **auteursrechten** verschuldigd aan de auteur van de muziekstukken. Je bent ook de **naburige rechten** verschuldigd aan de uitvoerder ervan omdat je die muziek afspeelt in lokalen waar ook klanten komen.

De Vlaamse overheid zorgde voor een vereenvoudiging van de aangifte en betaling van de verschuldigde rechten. jij kan rechtstreeks bij **Unisono** (<https://www.unisono.be/nl>) de aangifte regelen, de nodige licenties verkrijgen en de factuur verwachten.²²

3.6.2 De vergoeding voor fotokopieën

In je computerwinkel zal je wellicht ook een fotokopiemachine hebben of een printer met scan mogelijkheid. Voor de rechten op de copies moet je ook een licentie bestalen aan Reprobel. Op de figuur 3.2 hieronder vind je een voorbeeld van het tarief voor een onderneming in de privé sector, geldig maart 2021.

Private sector		
Tariefcategorie I	Tariefcategorie II	Tariefcategorie III
Zelfstandigen zonder personeel	Zelfstandigen zonder personeel	Zelfstandigen zonder personeel
€35	€40	€45
1-4 VTE	1-4 VTE	1-4 VTE
€50	€65	€85
5 VTE en meer	5 VTE en meer	5 VTE en meer
€25 basisvergoeding +€12 per relevante VTE	€25 basisvergoeding +€17 per relevante VTE	€25 basisvergoeding +€25 per relevante VTE

Figuur 3.2: Tarieflijst voor Reprobel in privésector

a

^a<https://www.reprobel.be/nl/private-publieke-sector/>, geconsulteerd op 2021-03-08

3.6.3 Reklame maken voor een tweede zaak

Als **webontwikkelaar** heb je al vele klanten gelukkige gemaakt met een mooie, functionele website, webwinkel inclusief. Je wilt **uitbreiden** en start zelf een echte **computerwinkel** (*brick*

²²<https://www.vlaanderen.be/sabam-en-de-billijke-vergoeding>, geconsulteerd op 2021-03-06

and mortar type)

Mag je het adressenbestand van je webontwikkeling gebruiken om reclame te maken voor je computerwinkel.

Het antwoord is niet eenduidig. Veel hangt af van de manier waarop je je adressenbestand initieel hebt samengesteld.

- Het is **geen probleem, als** je de klanten zelf hun adres liet opgeven en expliciet hun toestemming hebt om dat adres ook voor andere IT- achtige projecten te gebruiken.
- Het is **wel een probleem, als** je de adressen verzameld hebt uit adreslijsten van derden (*gekochte adressen* zonder dat de klanten daar toestemming voor gaven en zeker niet voor reklamedoeleinden

Je moet de GDPR richtlijnen volgen en rekening houden met juridische precedentes.

3.7 Wat moet je weten en/of kunnen?

- ? Verklaar de basisbegrippen uit de tabel 1.2 op pagina I-6 hierboven.
- ? Bespreek het volgende begrip: auteursrecht, naburig recht, citaatrecht, portretrecht, GDPR, privacy

Pagina voor eigen notities.

4 Privacy wetgeving: de GDPR

4.1 Inleiding

4.1.1 Multimedia bronnen

<https://www.ikbeslis.be/sites/default/files/2018-01/Lesfiche.pdf>

<https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl>

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/03/22/>

[de-nieuwe-privacywetgeving-in-5-vragen--wat-verandert-er-voor-u-/](#)

https://www.wonenvlaanderen.be/sites/wvl/files/wysiwyg/avg_gdpr.pdf

<https://www.vsec.infinigate.co.uk/blog/gdpr-personal-data-public-domain>

<https://iapp.org/news/a/publicly-available-data-under-gdpr-main-considerations/>

<https://www.mindmydata.co.uk/lawful-data-processing-theres-no-such-thing-as-public-d>

Opdracht 4

Op <https://www.ilva.be/contact/privacyverklaring/> vind je een duidelijk voorbeeld van de praktische uitvoering van GDPR door een **intergemeentelijk samenwerkingsverband**, vroeger ook **intercommunale** geheten.

Bekijk deze **privacyverklaring** en leid er de **voorwaarden** en **gevolgen** van de toepassing van **GDPR** uit af.

Opdracht 4: GDPR in de praktijk

4.2 Waarover gaat het ?

Privacy is een belangrijk onderwerp op dit moment: *Wat mag de overheid weten van jou?* en ruimer dan dit *wat mag 'men' over jou te weten komen?* Dit gaat zowel over een nieuwsgierige leerling, maar evengoed over een kandidaat werkgever die moet oordelen over je stageaanvraag of latere tewerkstelling.

Enkele vragen die voor een klasgesprek bruikbaar zijn

- Je hebt een Smartphone en wellicht staat de locatie aan. Ook op **Snap** en andere apps kan je volgen waar je vrienden zich bevinden. Is dat goed of is daar een gevaar? ¹
- Kan die foto die op een 'onbewaakt ogenblik' van jou genomen werd, tegen jou gebruikt worden? Deze vraag gaat verder dan puur het fenomeen van 'sexting'. ²
- Zoek je actief op waar er camera's in het straatbeeld staan?

4.2.1 Geschiedenis van de wetgeving

Sinds 1992 is er een **privacy wetgeving** in België. De **privacycommissie** volgde die op.

Sinds mei 2018 is nieuwe wetgeving, de **Algemene Verordening Gegevensbescherming**, afgekort **AVG** die de omzetting is van de Europese regelgeving, de **GDPR**, de **General Data Protection Regulation**.

4.3 De wetgeving

De onderstaande tekst is gebaseerd op de helder geschreven uitleg op de website van de vrt.³, aangevuld met bijkomende voorbeelden.

4.3.1 Wat is er beschermd?

De wetgeving beschermt alle gegevens die iets over jou als persoon zeggen. Dat gaat van jouw naam, telefoonnummer, adres en woonplaats tot uw IP-adres, de surfgeschiedenis, een online winkelkarretje en wat u liket en sharet op social media.

Er bestaat ook zoiets als "bijzondere persoonsgegevens". Dit zijn gevoelige gegevens die extra beschermd moeten worden, zoals uw godsdienst of gezondheid. ⁴

Als gevolg van deze bescherming zal een werkgever bijvoorbeeld ook niet weten of je tegen Sars-COV-2 vaccinatie gekregen hebt of niet. Om dezelfde reden zullen de risicopatiënten samen met enkele gezonde leeftijdsgenoten gevaccineerd worden zodat aan de hand van het vaccinatietijdstip de werkgever niet kan afleiden of de werknemer een risicopatiënt is.

Bij het ontwerp van een klantendatabank voor je **GIP** in het laatste jaar, zal je ook geen rijks-registernummer bewaren en ook niet gebruiken als toegangssleutel, tenzij je daar een geldige reden voor hebt.

¹Ben je altijd op die plaats geweest zoals je tegen je ouders zei?

²Als op elke foto die Google aan jouw persoon koppelt, bewijzen van drankgebruik staan, ben je dan wel de geschikte medewerker in mijn bedrijf, stel een brouwerij....

³<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/03/22/de-nieuwe-privacywetgeving-in-5-vragen--wat-verandert-er-voor-u-/>, geconsulteerd op 2021-03-07

⁴<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/03/22/de-nieuwe-privacywetgeving-in-5-vragen--wat-verandert-er-voor-u-/>, geconsulteerd op 2021-03-08

4.3.2 Hoe zijn de gegevens beschermd?

De belangrijkste regel is dat bedrijven uw gegevens **niet zomaar mogen verzamelen** en gebruiken. Dat kan enkel voor **specifieke**, in de wet vastgelegde **doelen**.

Ze mogen enkel **gegevens verzamelen** als dat **effectief nodig** is voor een **goede dienstverlening** en moeten duidelijk aangeven **waarom** ze uw gegevens verzamelen.

Een webwinkel mag bijvoorbeeld geen geboortedatum vragen, tenzij het om de verkoop van alcoholische dranken zou gaan.

Wie gegevens van anderen gebruikt en verzamelt, moet ook altijd kunnen aantonen dat dat zorgvuldig, veilig en verantwoordelijk gebeurt. De GDPR gaat hier vrij ver in en legt heel wat verplichtingen op om een "zorgvuldige en veilige gegevensverwerking" te garanderen. Zo moet er altijd een dataregister worden opgesteld: een duidelijk document waarin staat welke gegevens worden bijgehouden, waar deze vandaan komen en met wie ze worden gedeeld.

Bedrijven mogen niet zomaar eender wat bewaren en verwerken, laat staan doorspelen aan partners. Ze moeten ook een duidelijke privacyverklaring opstellen, waar u kan lezen wat ze verzamelen, waarvoor ze dat doen, of ze uw gegevens doorgeven aan anderen en hoe lang ze die gegevens bijhouden. Die privacyverklaring moet in een heldere, eenvoudige taal worden opgesteld.

Sommige organisaties, zoals **overheidsbedrijven** en **bedrijven die op grote schaal gegevens verwerken** en die data regelmatig **gebruiken**, moeten ook een **data protection officer** (DPO) aanstellen. Dat is een duidelijk aanspreekpunt voor alle kwesties rond databescherming.

De GDPR introduceert ook "privacy by design & by default". Dat wil zeggen dat wanneer een product of dienst wordt bedacht, privacy van in het begin in rekening moet worden genomen. Vandaag gebeurt dat vaak op het einde, wanneer alle andere processen al in rekening genomen zijn.

4.3.3 Wie moet deze regels respecteren?

Overheden en bedrijven, maar ook kleinere organisaties en verenigingen. Kortom, **iedereen** die informatie van anderen bijhoudt. Dat gaat van ziekenfondsen en verzekeringen, tot grote bedrijven zoals Facebook, Zalando en Youtube.

Maar ook **jeugdbewegingen**, sportclubs en kleine vzw's vallen onder de **GDPR**: ze zijn verantwoordelijk voor de gegevens die ze verwerken en moeten dus altijd kunnen zeggen hoe en waarom ze dat doen.

4.3.4 Welke rechten heb je zelf?

Iedereen die gegevens van zichzelf prijsgeeft, krijgt door de GDPR **belangrijke rechten**.

Zo hebt u **altijd** het recht om op te **vragen** welke **gegevens** er worden **bewaard**, **hoe** die werden **verzameld**, **wat er mee gebeurt**, **waarom** ze worden **gebruikt** en **hoe lang** ze worden **bewaard**.

U kan ook altijd **vragen** om die gegevens te **verbeteren** of om ze te laten **wissen**. U kan dus bijvoorbeeld altijd vragen dat een **website uw foto offline** haalt.

In bepaalde gevallen zullen bedrijven en verenigingen enkel uw **gegevens mogen verzamelen** als u daar **uitdrukkelijk toestemming** voor hebt gegeven. En dat wordt door de GDPR moeilijker.

Het **op voorhand aangeduide vinkje** bij 'ik ga **akkoord** met uw privacybeleid' **volstaat niet**. De toestemming moet **specifiek, geïnformeerd en ondubbelzinnig zijn**.

Bovendien moet een toestemming intrekken even gemakkelijk zijn als een toestemming geven.

U moet ook altijd **geïnformeerd** worden als uw gegevens door een **datalek vrijkomen** en u kan bedrijven ook altijd vragen om uw gegevens te krijgen in een bruikbaar elektronisch formaat, om ze elders te kunnen gebruiken. Dat kan handig zijn als u uw mails wil overzetten van bijvoorbeeld Gmail naar Outlook.

4.3.5 Bij wie kan je terecht bij problemen?

Wanneer u vermoedt dat uw gegevens worden misbruikt of bedrijven geen antwoord geven op uw vragen, kan u **contact** opnemen met de **Gegevensbeschermingsautoriteit**. Die controleert al of iedereen de nieuwe privacywetgeving respecteert. Bedrijven en organisaties die dat niet doen, riskeren boetes tot twintig miljoen euro of tot vier procent van de globale jaaromzet, afhankelijk van welk bedrag het hoogste is.

Wie de regels niet respecteert, riskeert boetes tot twintig miljoen euro.

Wie vragen heeft over de nieuwe wetgeving kan ook aankloppen bij de Gegevensbeschermingsautoriteit. Er is ook een speciale website voor jongeren: <https://ikbeslis.be>.

4.3.6 De cookies op de website

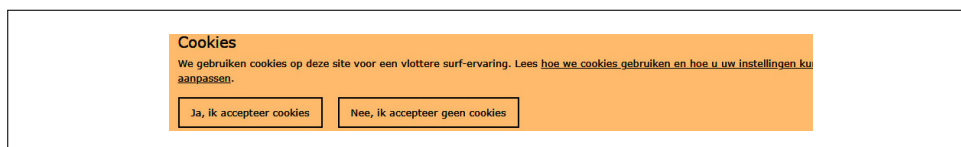
Een van de gevolgen van de privacywetgeving, is het expliciet vragen om toestemming voor het gebruik van **cookies**, waarbij de gebruiker ook zonder de **cookies** te aanvaarden, toch de toegang tot je website moet krijgen.

Als de gebruiker de cookies niet aanvaardt, dan zou de hinder moeten beperkt blijven tot het ontbreken van persoonlijk informatie, zoals het bewaren van de correcte taal, of aanspreking. Soms is het 'subtieler' en ontbreekt een deel van de informatie, omdat de cookies voor **sociale media** geweigerd werd.

Bij het specificeren van de deeltoestemmingen die de gebruiker moet geven, is het normaal dat de basiscookies voor de goede werking van de website niet mag en kan geweigerd worden.

De andere cookies moeten standaard op 'uit' staan zodat de **toestemming** van de gebruiker **expliciet** in plaats van **impliciet/ stilzwijgend** gegeven wordt. Dat is echter niet altijd het geval.

Hieronder vind je drie voorbeelden van cookie-toestemming.

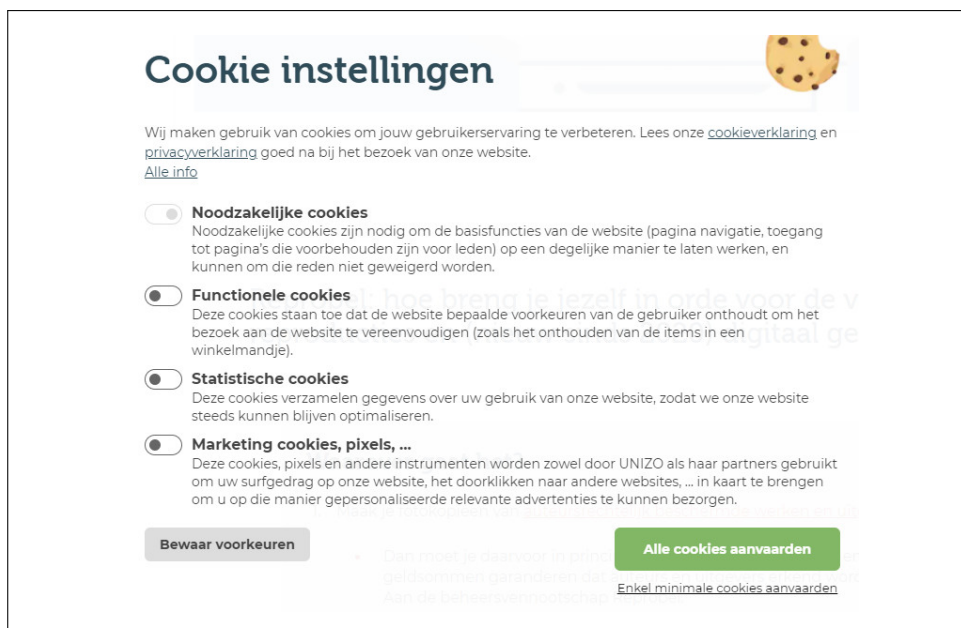
^a

^a<https://www.europa.eu>, geconsulteerd op 2021-03-08

Figuur 4.1: Drie voorbeelden van de gevraagde toestemming voor cookies

Een van de duidelijkste voorbeelden, zie je op de figuur 4.2 hieronder

Figuur 4.2: Voorbeeld van duidelijke toestemming voor cookies

^a

^a<https://www.unizo.be>, geconsulteerd op 2021-03-08

Aan de hand van de vier voorbeelden, merk je verschillen op hoe je de vraag formuleert. Het vierde voorbeeld, figuur 4.2 is het duidelijkste omdat je niet naar een detailscherm moet gaan om je toestemmingen na te kijken en eventueel aan te passen.

Naar de geest van de wetgeving, zou je ook moet **expliciet** toestemming geven en niet ervaren dat alles op voorhand als 'toegestaan' ingevuld is.

4.4 Concrete voorbeelden

4.4.1 Sociale media cookie geweigerd

Bij het oplistten van de aanvaarde cookies, schakel je soms de **cookie** voor **sociale media** uit. Als gevolg hiervan kan je dan soms een bepaalde inhoud niet meer lezen.

Figuur 4.3: Het gebruik van de cookie van sociale media

^a

^ahttps://www.standaard.be/cnt/dmf20210311_92979569, geconsulteerd op 2021-03-11

4.4.2 Praktijkvoorbeeld: Cookies van Smartschool

Na het afsluiten van dit cursusdeel, vroeg **Smartschool** toelating tot plaatsen van cookies. Wat opviel was de heldere taal waarin Smartschool de verschillende doeleinden omschreven. Hieronder vind je de schermafbeeldingen

Figuur 4.4: De algemene vraag om toestemming tot cookiesgebruik

Figuur 4.5: De noodzakelijke cookies

✓ Persoonlijke voorkeuren

Ingeschakeld

De cookies verbeteren het gebruik van de website zoals het veranderen van taal. Zonder deze cookies zal de website slechts beperkte functionaliteit hebben.

COOKIE	TYPE	DUUR	OMSCHRIJVING
wpml_browser_redirect_test	Eerste partij	sessie	Deze cookie wordt gebruikt door de vertaalssoftware van onze website om te controleren of cookies toegestaan worden.
_icl_current_language	Eerste partij	1 dag	Deze cookie bevat de taal waarin je de website bekijkt.
_icl_visitor_lang_js	Eerste partij	1 jaar	Deze cookie bevat de taal waarin je de website wilt bekijken als je deze manueel veranderd hebt.

Figuur 4.6: De persoonlijke cookies

Analyse cookies

Uitgeschakeld

Deze cookies zijn optioneel en zijn niet nodig voor het correct gebruik van onze website. In deze categorie vallen onder meer de analyse cookies van Google Analytics en de cookies die horen bij embedded materiaal zoals video's van YouTube en Vimeo. We gebruiken deze informatie om onze website beter te maken. Je dient zelf actief aan te geven of je deze cookies wilt toestaan.

COOKIE	TYPE	DUUR	OMSCHRIJVING
GPS	Derde partij	30 minuten	Deze cookie wordt door YouTube geplaatst op mobiele toestellen en registreert een uniek ID om je te volgen op basis van je geografische locatie.
VISITOR_INFO1_LIVE	Derde partij	1 jaar	Een door YouTube ingestelde cookie die je bandbreedte meet om te bepalen of je de nieuwe of de oude speler-interface krijgt.
YSC	Derde partij	sessie	Deze cookie wordt door de videoservice van YouTube ingesteld op pagina's met embedded YouTube-video's.
_ga	Derde partij	2 jaren	Deze cookie wordt geplaatst door Google Analytics en wordt gebruikt om de verschillende gebruikers van onze website van mekaar te onderscheiden.
_gat	Derde partij	10 minuten	Deze cookie wordt geplaatst door Google Analytics en wordt gebruikt om de aanvraagsnelheid te verlagen.
_gid	Derde partij	1 dag	Deze cookie wordt geplaatst door Google Analytics en wordt gebruikt om het gebruik van onze website in kaart te brengen.
__utma	Derde partij	2 jaren	Deze cookie wordt geplaatst door Google Analytics. Deze cookie geeft aan of je onze website eerder hebt bezocht, zodat we kunnen bijhouden hoeveel bezoekers nieuw zijn op een bepaalde pagina.
__utmb	Derde partij	30 minuten	Deze cookie wordt geplaatst door Google Analytics. Deze werkt samen met _utmc om te berekenen hoeveel tijd je gemiddeld doorbrengt op onze website.
__utmc	Derde partij	Wanneer u uw browser sluit	Deze cookie wordt geplaatst door Google Analytics. Deze cookie werkt samen met _utmb om je bezoek aan onze website te beoordelen.
__utmt	Derde partij	10 minuten	Deze cookie wordt geplaatst door Google Analytics en wordt gebruikt om de aanvraagsnelheid te verlagen.
__utmz	Derde partij	6 maanden	Deze cookie wordt geplaatst door Google Analytics en geeft ons informatie over de manier waarop je op onze website terecht bent gekomen. (Bijvoorbeeld via zoekmachine of vanaf een andere website.)

> Persoonlijke voorkeuren

Ingeschakeld

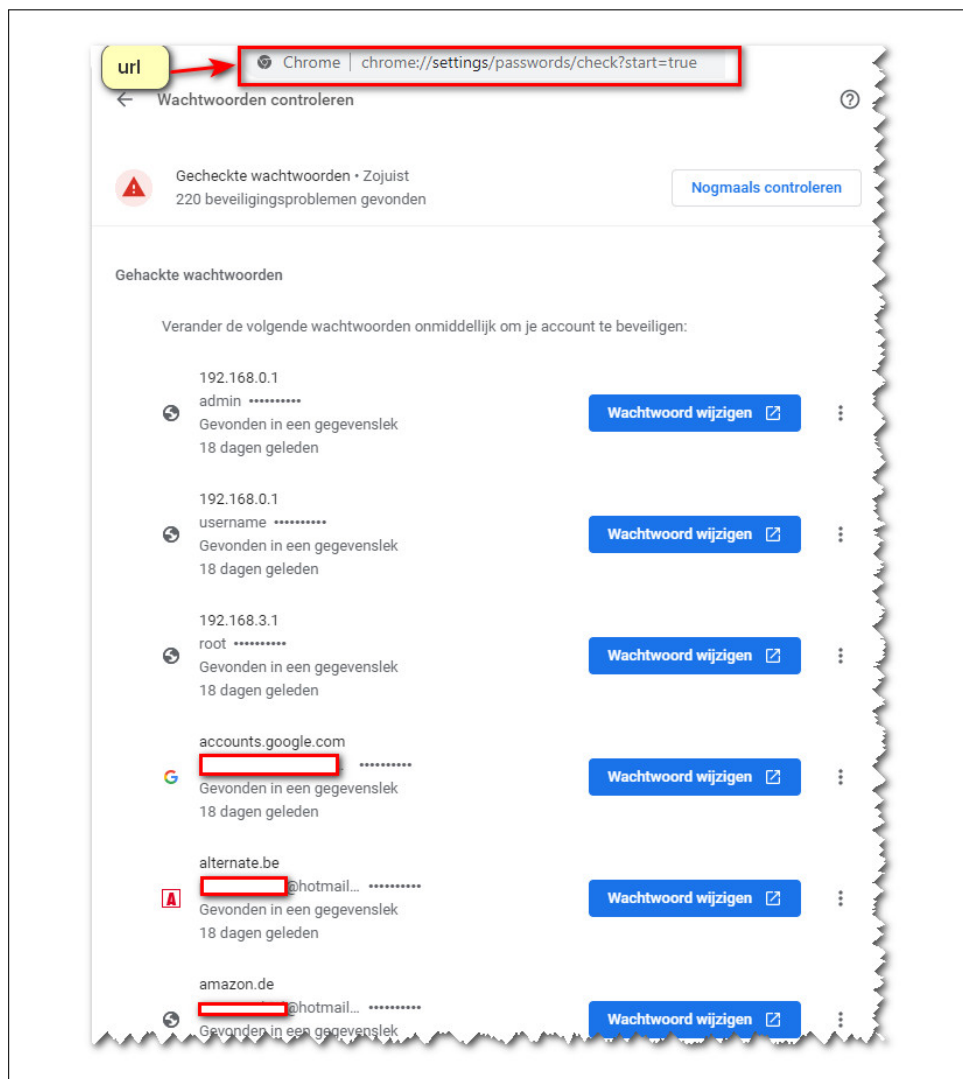
OK

Figuur 4.7: De volledige lijst van analytische cookies

4.5 Veiligheidslekken

Met de regelmaat van een klok vind je in de media berichten over **gehackte** databanken. In april 2020 was er de melding van een datalek bij **Facebook**.⁵ Op een webpagina <https://benikerbij.be/> van **Inti De Ceukelaire** kan je controleren of jij een van de meer dan **3 miljoen** Belgische gebruikers waarvan minstens het e-mailadres en telefoonnummer gelekt zijn. Als je e-mailadres gelekt is, kan je controleren via de website <https://haveibeenpwned.com/>.

Ook via je browser, waaronder **Chrome** of **Firefox** kan je nagaan of je **opgeslagen wachtwoord** voor een bepaalde **url**, gelekt zijn. Op de figuur 4.8 zie je bijvoorbeeld de gevolgen van een **gelekt e-mailadres** door de **Facebook hacking**.

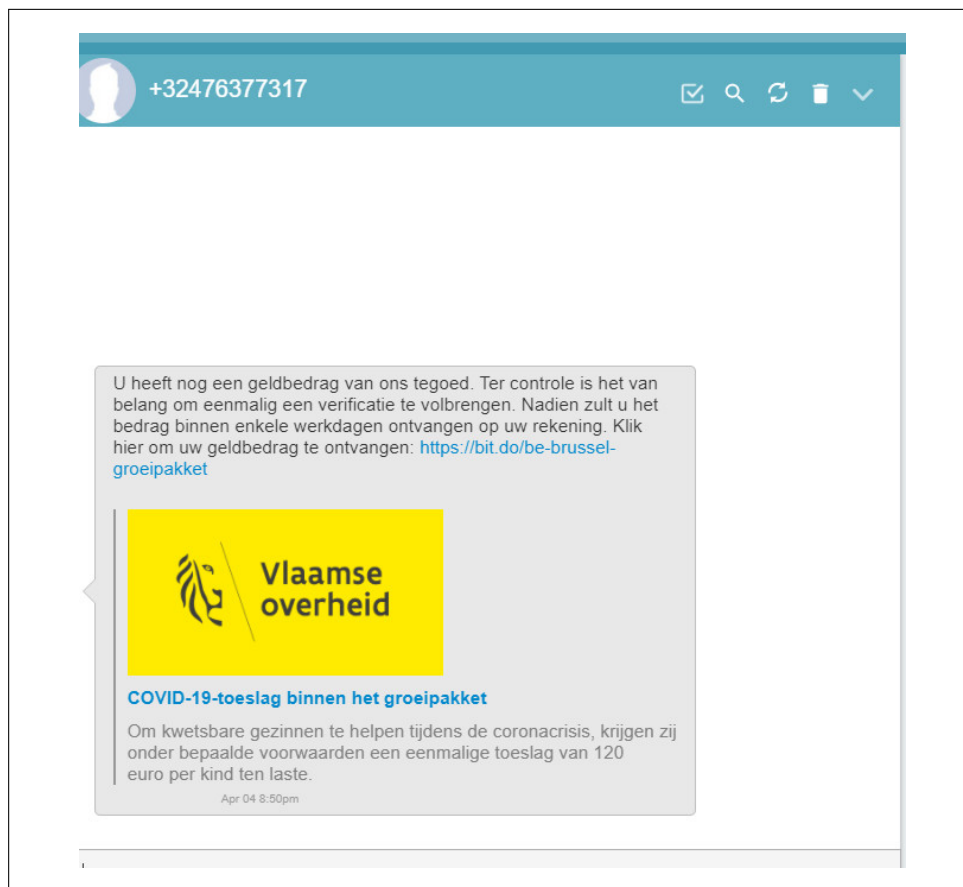
Figuur 4.8: Controle van de wachtwoorden bij Chrome

Wantrouw, nu nog meer dan vroeger, vragen via bijvoorbeeld een **sms** of **sociaal media bericht** om geld of een soortgelijk bericht waarin je geld beloofd wordt. Bij twijfel, stuur je het bericht door naar verdacht@safeonweb.be.

⁵<https://www.demorgen.be/tech-wetenschap/groot-datalek-bij-facebook-check-hier-of-ook-uw-telefoonnummer-erbij-je-geconsulteerd-op-2021-04-04>

Op de figuur 4.9 vind je een voorbeeld van een SMS dat door de Android-telefoon dadelijk al als **spam** werd in het archief geplaatst. De sms ziet er betrouwbaar uit, zij het dat de vermelde **link** op zijn minst **verdacht** is.

Figuur 4.9: SPAM - Fraude SMS

Pagina voor eigen notities.

5 ICT en telecomwetgeving

5.1 Inleiding

Computercriminaliteit is een misdadadvorm die meer en meer op de voorgrond treedt met vaak ook een grotere impact op het dagelijks leven.

5.1.1 Multimediabronnen

https://www.law.kuleuven.be/citip/en/archive/copy_of_publications/214basisbegrippen2f90.pdf voor een beschrijving van de Belgische telecomwetgeving

<https://www.dvo.be/artikel/67772-er-komt-een-nieuwe-cybersecurity-wetgeving-op-ons-a>

<https://www.dvo.be/artikel/68097-ik-ben-een-digital-service-provider-wat-met-nis>

<https://www.iusmentis.com/beveiliging/hacken/computercriminaliteit/computervredebreuk/>

<https://www.demorgen.be/nieuws/een-op-de-vijf-belgische-websites-kwetsbaar-voor-cybe>

5.2 Telecomwetgeving

5.3 ICT wetgeving

5.4 De netwerk- en informatiebeveiligingswet

De **Netwerk en informatiebeveiligingswet** ¹ is de **Belgische omzetting** van de Europese richtlijn 2016/1148 van 6 juli 2016 om een hoog gemeenschappelijk niveau van **beveiliging** van **netwerk-** en **informatiesystemen** in de Europese unie te bekomen.²³

5.4.1 Voor wie van toepassing?

Alle **bedrijven** die als **essentieel** worden beschouwd vallen onder deze wetgeving. Er is een **uitzondering** voor **micro-** en **kleine ondernemingen** die dus **niet** onder deze wetgeving vallen.

¹De wet heet voluit "wet tot vaststelling van een kader voor de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen van algemeen belang voor de openbare veiligheid en is op **3 mei 2019** in werking getreden

²<https://www.timelex.eu/nl/blog/belgie-zet-nis-richtlijn-om-nationale-wetgeving>, geconsulteerd op 2021-05-13

³Een ander voorbeeld van de omzetting van Europese richtlijnen heb je in de cursus over **ergonomie** gezien.

Het zijn de **bedrijven** zoals:

- de **leveranciers** van elektriciteit,
- de **luchtvaartmaatschappijen**
- de **infrastructuurbeheerders** van het **spoorwegennet**
- de **financiële** instellingen.
- de digitale **dienstverleners** die hun **hoofdkantoor** in **België** hebben of, wanneer zij niet in de EU gevestigd zijn, die **diensten** verlenen in **België** en een **vertegenwoordiger** hebben in **België**., dit zijn alle aanbieders van :
 - online **marktplaatsen**,
 - online **zoekmachines** en
 - **clouddiensten**,

Het uitgangspunt van de omzettingwet is het garanderen van een hoog niveau van beveiliging van kritische netwerk- en informatiesystemen om zo de continuïteit en de openbare veiligheid van de kritische maatschappelijke of economische diensten te garanderen.

Met het oog op deze finaliteit verplicht de wet de aanbieders van zulke diensten:

Technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen te nemen die incidenten kunnen vermijden of hun impact kunnen beperken. Met incident wordt elke gebeurtenis bedoeld die een reële negatieve invloed op de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen hebben of kunnen hebben; Een beveiligingsbeleid ("I.B.B.") uit te werken in overeenstemming met ISO/IEC 27001; Een incident te melden zodra dit zich voordoet. Deze meldingsplicht dient te worden uitgeoefend ten aanzien van de nationale CSIRT (Computer Security Incident Response Team), de sectorale overheid of sectorale CSIRT en de autoriteit die als NIS-contactpunt zal worden aangeduid door de koning. Deze laatste autoriteit zal hoogstwaarschijnlijk de CCB (Centre for Cyber Security Belgium) worden; Jaarlijks en op eigen kosten een interne audit uit te voeren op de netwerk- en informatiesystemen waarvan de door hem verleende essentiële diensten afhankelijk zijn, alsook een driejaarlijkse externe audit, wederom op eigen kosten; Een contactpunt aan te wijzen, dat rechtstreeks door de bevoegde autoriteiten kan worden gecontacteerd voor elke vraag in verband met de beveiliging van de netwerk- en informatiesystemen waarvan de verleende essentiële diensten afhankelijk zijn. Met uitzondering van de contactpunten van digitale dienstverleners (cf. infra), dient dit contactpunt te allen tijde beschikbaar te zijn. Aanbieders van essentiële diensten De wet is van toepassing op:

Aanbieders van welbepaalde essentiële diensten, zoals leveranciers van elektriciteit, luchtvaartmaatschappijen, infrastructuurbeheerders van het spoorwegennet en financiële instellingen. Deze aanbieders dienen te worden aangeduid door de bevoegde autoriteit. Zulke lijst moet worden opgesteld binnen de 6 maanden na de omzetting, een termijn die gelet op de laattijdige omzetting aldus verstreken is. Digitale dienstverleners, waaronder de NIS-wet verstaat alle aanbieders van online marktplaatsen, online zoekmachines en Clouddiensten, die hun hoofdkantoor in België hebben of, wanneer zij niet in de EU gevestigd zijn, die diensten

verlenen in België en een vertegenwoordiger hebben in België. Zulke vertegenwoordiger wordt door de wet gedefinieerd als elke in België gevestigde natuurlijke of rechtspersoon die uitdrukkelijk is aangewezen om voor rekening van een niet in de Unie gevestigde digitale dienstverlener op te treden en die door de nationale autoriteit, de bevoegde sectorale overheid of de bevoegde inspectiedienst kan worden gecontacteerd in plaats van de digitale dienstverlener.

Pagina voor eigen notities.

Deel II

Bijlagen

Index

Algemene Verordening

Gegevensbescherming, I-4

auteursrecht, I-3, I-17

Auvibel, I-6

AVG, I-4

BAPP, I-6

BSA, I-5

citaat, I-4

citaatrecht, I-4

computercrime, I-6

Computercriminaliteit, I-6

copyleft, I-5

Creative common, I-14

Data protection officer, I-4

DPO, I-4

End-user license agreement , I-4

EULA, I-4

Free Software Foundation, I-5

FSF, I-5

GDPR, I-4

gebruikersovereenkomst, I-4

gebruiksrechtenovereenkomst, I-4

General Data Protection Regulation, I-4

GNU, I-4, I-5

GNU's not UNIX, I-4

naburige rechten, I-3, I-20

Netwerk en informatiebeveiligingswet, I-41

octrooi, I-5

patent, I-5

PlayRight, I-5

portretrecht, I-4, I-22

recht op afbeelding, I-4

regelgeving, I-4

Reprobel, I-6

Richard Stallman, I-4

SABAM, I-5

SCA, I-5

SIMIM, I-6

software composition analysis, I-5

Stallman, I-5

Unisono, I-6

Virtual private network, I-5

VPN, I-5

Pagina voor eigen notities.

Leerplandoelstellingen

- [1] 7.2.3. *De wettelijke voorschriften in verband met auteurs-, portret- en citaatrecht en de wet op de privacy toelichten en toepassen.* (Zie pag. I-3).
- [2] 7.2.4. *Ethisch en juridisch verantwoord met informatie, computerapparatuur en -software omgaan.* (Zie pag. I-3).

Pagina voor eigen notities.

Lijst met typevragen

2.1 Noteer wat een patent is	I-10
2.2 Noteer wat een octrooi is	I-10
2.3 Bespreek het verschil tussen een licentie en een patent op software	I-10
3.4 Verklaar de basisbegrippen uit de tabel 1.2 op pagina I-6hierboven.	I-27
3.5 Bespreek het volgend begrip: auteursrecht, naburig recht, citaatrecht, portretrecht, GDPR, privacy	I-27

Pagina voor eigen notities.

Lijst van figuren

2.1	De link in een webpagina valt onder het patentrecht	I-10
2.2	Overzicht van verschillende type licenties	I-11
2.3	Hulpmiddel om de gewenste Open Source licentie te kiezen	I-11
2.4	Overzicht van een aantal open source licenties	I-14
2.5	Het overzicht van de combinatiemogelijkheden bij Creative Common	I-15
2.6	De verklaring van de verschillende types	I-15
2.7	Het overzicht van de Microsoft licenties	I-16
3.1	De vervolging van het illegaal downloaden volgens land	I-18
3.2	Tarieflijst voor Reprobel in privésector	I-25
4.1	Drie voorbeelden van de gevraagde toestemming voor cookies	I-33
4.2	Voorbeeld van duidelijke toestemming voor cookies	I-34
4.3	Het gebruik van de cookie van sociale media	I-34
4.4	De algemene vraag om toestemming tot cookiesgebruik	I-35
4.5	De noodzakelijke cookies	I-35
4.6	De persoonlijke cookies	I-36
4.7	De volledige lijst van analytische cookies	I-37
4.8	Controle van de wachtwoorden bij Chrome	I-38
4.9	SPAM - Fraude SMS	I-39

Pagina voor eigen notities.

Lijst van tabellen

1.2	Overzicht van de basisbegrippen	I-6
-----	---	-----

Pagina voor eigen notities.

Listings